

فشار هوشمند چگونه به التماس ختم شد؟

راهبرد ایران در حوزه هسته آنچنان که رهبر حکیم انقلاب به تازگی بیان کردند، «تجاری‌سازی و مردمی‌سازی مصارف برنامه هسته‌ای برای بهره‌مندی ملت ایران، تولید دست‌کم ۲۰ هزار مگاوات برق هسته‌ای»، در کنار تعامل با آژانس است. ایشان فرمودند: «توصیه مؤکد من این است که ارتباط و تعامل با آژانس را حفظ کنید؛ البته در چهارچوب مقررات پادمانی؛ زیر بار بیشترش نروید... از قانون مجلس که به نفع کشور و صنعت هسته‌ای است، تخطی نشود... به طور خاص یک تعهداتی در اسفند گذشته انجام گرفت، که [طبق] گزارشی که من دیدم، طرف مقابل به این تعهدات عمل نکرده، ما عمل کرده‌ایم؛ طرف مقابل در این تعهدات، آژانس است.

به گزارش سایت خبری پرسون، محمد ایمانی در یادداشتی نوشت:

۱) دولت آمریکا در دهه اخیر و در موضوع جنگ ترکیبی علیه ایران، چگونه فکر می‌کرد اما در واقعیت، با چه چیزی رو به رو شد؟ تصور آنها این بود که تصاعد تحریم‌ها و آشوب‌افکنی همزمان، به مثابه دو اهرم هم افزا، دائماً توانمندی‌های ایران را تحلیل می‌برد و به براندازی یا تسلیم ایران در پای میز مذاکره می‌کشانند. روزنامه نیویورک تایمز تیر ماه ۱۳۹۴، برجام را موفقیت بزرگ دولت اوباما با «غلاف خالی از اسلحه» خواند. روند نامتوازن برجام، دولت اوباما را به طمع انداخت تا پس از گرفتن امتیازات نقد، تحریم‌ها را برخلاف تعهدش گسترش دهد. انفعال دولت روحانی همچنین، به ترامپ جرات داد تا با خروج از توافق، گروکشی بیشتری انجام دهد. فدریکا موگرینی می‌گوید روحانی به او اطمینان داد که حتی در صورت خروج آمریکا، در توافق بماند و تعهداتش را انجام دهد. ترامپ تصور می‌کرد با فشار جدید، دولت ایران پای مذاکرات می‌رود و امتیازات بیشتری می‌دهد.

۲) بایدن و مشاورانش هم، امیدوار به امتیازگیری فرابرجامی بودند و از برجام پلاس سخن می‌گفتند. او گفته بود: «فشار حداکثری ترامپ علیه ایران شکست خورد. سیاست‌های ترامپ باعث نزدیک‌تر شدن روسیه و چین به ایران شده و روابط فرا آتلانتیک را متزلزل کرده است. روش‌های زیرکانه‌تر و هوشمندانه‌تری هم برای سخت‌گیری علیه ایران وجود دارد». او اذعان داشت فشار حداکثری ترامپ دچار شکست فاحش شده، و در عین حال، آرزو می‌پرواند که ایران را به واگذاری امتیازات بیشتر در قالب توافق برجام پلاس مجبور سازد. اما یک دهه پس از زمزمه برجام و بلاهایی که آمریکا بر سر توافق آورد، روند تحولات کاملاً خلاف میل آمریکایی‌ها پیش رفته است.

۳) آنها حاضر نشدند تضمین‌های معتبر برای لغو تحریم‌ها و عدم تکرار عهدشکنی بدهند و حالا ناامید از بازگشت بدون هزینه به برجام، در پی توافقی هستند که از سرعت پیشرفت‌های ایران بکاهد. دولت آمریکا به ویژه پس از شکست اغتشاشات، میانجی‌های متعددی را نزد مقامات ایرانی فرستاده و ضمناً درخواست مذاکره با وساطت عمان را داشته است. ظرف چند هفته اخیر، محافل رسانه‌ای مانند نیویورک تایمز، وال‌استریت ژورنال، اکسیوس، هآآرتس، میدل‌ایست‌آی و... گزارش‌هایی را مبنی بر نزدیکی توافق منتشر کرده‌اند که تکذیب شده و با این وجود، درست از آب درآمده است. چنان که سخنگوی وزارت خارجه آمریکا، با یک هفته تاخیر؛ دسترسی ایران به ۳ میلیارد دلار از وجوه خود در عراق را تایید کرد.

۴) آمریکا از یک سو ناچار و نیازمند توافق است و از سوی دیگر، سعی می‌کند تا حد ممکن، از تأثیرات روانی توافق به نفع ایران بکاهد. برای آمریکا، سنگین و دردناک است که در دنیا گفته شود آزادی بالغ بر ۲۱ میلیارد دلار از درآمدهای بلوکه شده ایران در کشورهای دیگر را «بدون توقف برنامه هسته‌ای ایران طبق برجام»، پذیرفته است. روز گذشته، متیو میلر سخنگوی وزارت خارجه آمریکا، ضمن تکذیب گزارش نیویورک تامز گفت: «برای بازگرداندن شهروندان تلاش می‌کنیم؛ اما تا این لحظه توافق یا تفاهم یا هرچه اسمش را می‌گذارید حاصل نشده است». این چندمین تکذیبیه درباره خبرهایی است که نه طرف ایرانی، بلکه رسانه‌های آمریکایی و غربی منتشر می‌کنند. واکنش میلر، به این گزارش نیویورک تایمز (متعلق به دموکرات‌ها) است:

«یک توافق غیررسمی و نانوشته در مرحله اجرای قریب الوقوع قرار دارد. مقام‌های تهران پذیرفته‌اند در قبال آزادی پول‌های‌شان در عراق و کره جنوبی، غنی‌سازی را از ۶۰ درصد بالاتر نبرند، و حمله به نیروهای آمریکایی در سوریه و عراق، و فروش موشک و تجهیز تسلیحاتی روسیه را متوقف کنند.»

۵) اما نیویورک تایمز تنها نشریه‌ای نبود که از عقب‌نشینی آمریکا خبر می‌داد؛ چنان‌که خبرگزاری بلومبرگ نوشت: «ایران و آمریکا، به توافق غیررسمی نزدیک شده‌اند. مارک فیتزپاتریک از مقامات سابق وزارت خارجه گفت مقداری دیپلماسی در جریان هست و حداقل یک آتش‌بس برقرار خواهد شد تا تنش‌ها تشدید نشود. آمریکا در مرحله اول طرح، تمهیداتی را برای امکان پرداخت ۷/۲ میلیارد بدهی عراق به ایران انجام داده و انتظار می‌رود معافیت مشابهی برای ۷ میلیارد دلار بدهی کره جنوبی به ایران اتخاذ شود و در ازای آن، سه زندانی آمریکایی آزاد شوند. دیپلمات ارشد ایران، ماه مارس اعلام کرده بود دو کشور در آستانه تبادل زندانیان هستند». اشاره بلومبرگ به اظهارات سخنگوی وزارت امور خارجه ایران است که گفت «از ماه مارس از طریق

یک واسطه، توافق مکتوبی درباره تبادل زندانیان به امضا رسیده و نماینده رسمی آمریکا نیز آن را امضا کرده، اما به بهانه‌های مختلف، از سوی دولت آمریکا اجرا نشده است. در هفته‌های اخیر نیز تبادل پیام غیرمستقیم برای به‌روزرسانی آن در جریان بوده است.»

۶) به جز نیویورک تایمز، خبرگزاری رویترز هم گزارش داده: «دولت آمریکا در حال تفاهم با ایران برای محدود کردن برنامه هسته‌ای و آزادی شهروندانش، در برابر آزادی بخشی از دارایی‌های ایران است». روزنامه هآرتس نیز نوشت: «برخی از مقامات اسرائیل می‌گویند مذاکرات ایران و آمریکا،

جدی‌تر از آن چیزی است که گفته می‌شود. بایدن به دنبال تفاهمی است که نیازی به تایید به کنگره نداشته باشد. توافق، ظاهراً شامل توقف فرآیند غنی سازی در سطوح بالا، در مقابل کاهش تحریم ها و آزادسازی ۲۰ میلیارد دلار دارایی ایران در کره جنوبی، عراق و صندوق بین المللی پول است». از سوی دیگر، منابع مطلع به پایگاه رسانه‌ای «اکسیوس» گفته‌اند: «طرح توافق موقت، شامل برداشتن برخی تحریم‌ها در ازای توقف غنی سازی ۶۰ درصد و برخی فعالیت‌های دیگر است». وزیر خارجه عمان هم می‌گوید: «ایران و آمریکا به حصول توافق برای تبادل زندانیان نزدیک شده‌اند. تا زمانی که آمریکا با حسن نیت جواب دهد، ایرانی‌ها هم مایل به انجام این کار هستند». پایگاه خبری اکسیوس، دو هفته قبل از سفر مشاور ارشد بایدن به عمان، جهت بررسی امکان توافق با ایران خبر داده بود.

۷) ناظران اتفاق‌نظر دارند که مذاکرات دوره اخیر، تفاوت جدی با مذاکرات گذشته پیدا کرده است. ایران به ویژه در سه سال اخیر و مقارن با روی کار آمدن مجلس و دولت انقلابی، اقدام به افزایش چشمگیر منابع قدرت سیاسی، اقتصادی، دفاعی، دیپلماتیک و هسته‌ای خود کرده است. گسترش چتر دیپلماسی اقتصادی و موفقیت‌های منطقه‌ای، همگی بدون برجام و FATF به دست آمده است. ایران همچنین در هفت فصل متوالی، رشد اقتصادی پیوسته داشته و در یک سال اخیر، رشد ۸/۴ درصدی را تجربه کرده است. برجام، به مفهوم زنجیری بر پای ایران، سال‌هاست که مرده و دیگر با آن شکل نامتوازن احیا نخواهد شد. آمریکا با وجود قانون اقدام راهبردی مجلس و گسترش برنامه هسته‌ای ایران در سطح غنی‌سازی ۶۰ درصد، چاره‌ای جز مذاکره و توافق نمی‌بیند. ایران امروز، برخلاف دولت قبل، عجله‌ای برای توافق (توافق بد/ توافق به هر قیمت) ندارد و صرفاً دنبال توافق خوب (نقد/ تضمین شده/ معتبر) است.

۸) واقعیت اقتدار ایران و تهدیدستی آمریکا چنان روشن است که وسایط شبکه دولتی انگلیس نوشت: «هیچ گزینه‌ای روی میز دولت آمریکا برای فشار علیه ایران باقی نمانده است. بسیاری از رسانه‌ها، هر روز خبر جدیدی از توافق قریب الوقوع منتشر می‌کنند. با نزدیک شدن به موسم انتخابات آمریکا و آرام‌تر شدن خیابان‌های ایران، دولت بایدن می‌خواهد با دستیابی به توافقی موقت، مشکل ایران را به بعد از انتخابات موکول کند. گزینه‌های روی میز بایدن چیست؟

۱- تحریم اقتصادی؛ به نظر نمی‌رسد دیگر چیزی برای تحریم باقی مانده باشد. ۲- فشار سیاسی؛ در دوران اوباما، آمریکا توانست اغلب کشورها، از جمله چین و روسیه را در اعمال فشار با خود همراه کند. این روزها هیچ کشوری توان ایجاد چنین اجماعی را ندارد. ۳- مشوق اقتصادی: مشوق اقتصادی، می‌تواند آزاد کردن دارایی‌های ایران و تعلیق یا رفع تحریم‌ها باشد. ۴- حمله سایبری و پهپادی؛ سال‌هاست در پس پرده در جریان است؛ اما کاری از پیش نبرده. تنها چند ماه پس از استاکس‌نت، ایران توانست قابلیت‌های غنی‌سازی را بازسازی کند. ۵- حمله نظامی؛ گرچه روی میز تمام رؤسای‌جمهور آمریکا بوده، اما هزینه آن، با توجه به اولویت‌های استراتژیک آمریکا، بیشتر از فوایدش است و اولویت‌های مهم‌تر آمریکا یعنی حمایت از اوکراین در جنگ با روسیه و کنترل چین، تحت تاثیر قرار می‌گیرند. در شرایط فعلی کم هزینه‌ترین راه بایدن، کنترل سطح تنش با ایران و نوعی توافق محدود است».

۹) راهبرد ایران در حوزه هسته آنچنان که رهبر حکیم انقلاب به تازگی بیان کردند، «تجاری‌سازی و مردمی‌سازی مصارف برنامه هسته‌ای برای بهره‌مندی ملت ایران، تولید دست‌کم ۲۰ هزار مگاوات برق هسته‌ای»، در کنار تعامل با آژانس است. ایشان فرمودند: «توصیه مؤکد من این است که ارتباط و تعامل با آژانس را حفظ کنید؛ البته در چهارچوب مقررات پادمانی؛ زیر بار بیشترش نروید... از قانون مجلس که به نفع کشور و صنعت هسته‌ای است، تخلفی نشود... به طور خاص یک تعهداتی در اسفند گذشته انجام گرفت، که [طبق] گزارشی که من دیدم، طرف مقابل به این تعهدات عمل نکرده، ما عمل کرده‌ایم؛ طرف مقابل در این تعهدات، آژانس است. یک توصیه مهم دیگر: زیرساخت‌های موجود صنعتی هسته‌ای دست نخورد... ممکن است در یک زمینه‌هایی بخواهید توافقی‌هایی بکنید؛ عیب ندارد، توافق کنید، اما زیرساخت‌ها دست نخورد».

۱۰) توافق موقت، به این معنا که به آمریکا اجازه دهد بدون جبران خسارت‌ها، مجدداً عضو برجام شود و به مکانیسم ماشه آن دسترسی پیدا کند، هیچ مجوزی ندارد.

بر همین مبنا، نمایندگی کشورمان در سازمان ملل اعلام کرد: «هیچ توافق موقتی به‌عنوان جایگزینی برجام، در دستور کار نیست». آمریکا و تروئیکای اروپایی با عهدشکنی، به ایران خسارت زده‌اند و برای احیای برجام، باید ضمن جبران این خسارت‌ها، تضمین معتبری برای لغو پایدار تحریم‌ها ارائه کنند. دولت آمریکا، امروز حتی نسبت به دو سال قبل خود هم در موقعیت به مراتب ضعیف‌تری قرار دارد. دولت اوباما موفق شده بود از طریق برجام، به تعطیلی یا تعلیق ۹۵ درصد برنامه هسته‌ای ایران دست یابد و ضمناً اهرم‌های فشار تحریمی را حفظ کند و در پس‌برجام، به گسترش تدریجی آنها اقدام کند. دولت ترامپ هم با خروج از برجام، خواستار تسلیم کامل ایران بود. حتی دولت بایدن در آغاز کار، با وجود انتقاد از ترامپ، اقدام او را فرصتی برای گرفتن امتیازات بیشتر از ایران می‌دانست. اما حالا همین دولت، برحسب گزارش رسانه‌های آمریکایی، از ایران می‌خواهد در ازای آزادسازی منابع مالی مسدود شده‌اش، از غنی‌سازی بیش از ۶۰ درصد فراتر نرود (این سقف در برجام ۵/۳ درصد بود) و به حملات نیابتی علیه نیروهای آمریکایی در منطقه و تجهیز نظامی روسیه ادامه ندهد. اکنون کارشناس بی‌بی‌سی می‌گوید «آمریکایی‌ها به غنی سازی ۶۰ درصدی فراتر از توافق برجام تن داده‌اند». و مایکل مک کال، رئیس‌کمیته روابط خارجی مجلس نمایندگان آمریکا هشدار می‌دهد «دولت بایدن، به ایران پاداش می‌دهد و نتوانسته از اهرم دیپلماتیک و بازدارندگی برای ممانعت از فعالیت‌های جمهوری اسلامی استفاده کند».

منبع: کیهان